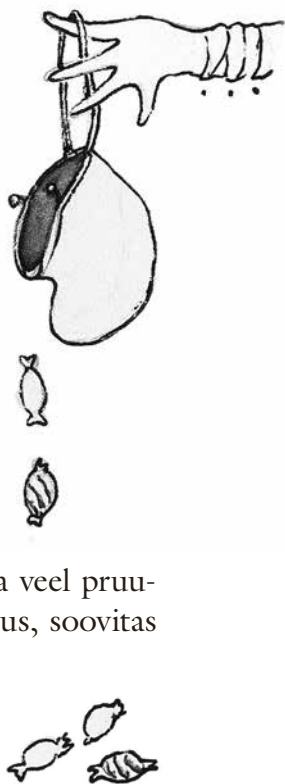

ALGUSES

MINU ema Meg oli presbüteri vaimuliku ja nende järeltulijaid eluaeg hirmu all hoidnud tillukese allaheitmatu naise kaheksast lapsest seitsmes ja viiest õest noorim.

Ema mäletas oma papast väga vähe peale selle, et ta kandis õhtuti samestist kodukuube ja hoidis ikka rinna taskus pisikestele sõrmedele leidmiseks tahvlit pähklišokolaadi. Kompvekke said nad ainult pühapäeviti, kui veetsid päeva kirikus, sõid käärkambri lõunat ja jõid teed, leides pärastpoole kirikupõrandalt kompvekke, mis olid sinna kogemata või meelega pudenenud väikeste vanadaamide sametridikülidest.

Papa suri noorelt. Vanaema pani leinarüü ülle ning viis oma kaheksa last Austraaliasse, kus tema vend oli Sydney ülikoolis professor. Ema kandis ikka veel pruugitud villaseid riideid. Kui vanaema haigestus, soovitas arst tal jahedamasse kliimasse naasta. Lapsed olid sellega igati nõus. Küpsed mangod olid küll toredad, kuid rohutirtsud olid vastikud. 1913. aastal asusid nad laevaga koduteele.

Vanaema väitis, et pardal oli spioone, ja tema ilusad tizianpunaste juustega tütred ajasid meeskonnal päid segi. Tädi Mary kihlus ühe meremehega, kes läks 1916. aastal Kitcheneriga põhja.

Glasgow's tagasi, pigistas kehval järjel pere end väikesse alumise korruse korterisse, mis asus ülikooli lähedal, ning tädi Lena (kes abiellus miljonäri ja suri pagasikärul Glasgow' keskvalsalis) hoolitses kõikide eest. Ema rääkis lugusid kappidesse pandud vooditest ja metsikutest õhtutest köögikolde ääres, kus joodi soola ja pipraga maitsestatud kuuma vett.

Poisid läksid sõtta ja tüdrukud hakkasid sekretärideks. Ema kui noorim läks kokanduskolledžisse, mida Glasgow's hellitavalt Tainakooliks kutsuti, alustas seal oma karjääri loomingulise kokana ning õppis vanaaastaõhtu puhuks äädikase loputusveega seinu pesema. Seejärel ühines ta oma õdedega Glasgow Herald'i kontorisse, kus ta kohtus mu isaga.

Tema pidi olema tüdruku jaoks paras komistuskivi. Nägus, andekas ja Esimeses maailmasõjas haavata saanud, tõenäoliselt oli tal see, mida praegu nimetatakse traumajärgseks stressihäireks. Ma ei tea, millal ema oma nukrad pulmapildid perekonnaalbumist välja rebis, kuid seitsmeaastased on täiesti võimelised õnnetu olemist ära tundma.

Mina kohtusin isaga päriselt alles aastaid hiljem, kui ta oli oma majaperenaise tütreaga põgenenud, aga selleks ajaks olin ma kaheksateistkümnendaastane ja armastuseks oli juba hilja.

Ma mäletan 3. septembrit 1939 ja sõja algust. Meid tuli evakueerida. See kõlas valuliselt ja osalt oligi seda.

Koolis olime me lihtsalt „nood evakueeritud“, „Glasgow’ äbarikud“ ja mulle anti kübarapaelaga laksu, kuni silmad vett jookksma hakkasid. Sain kirbud ja kaotasin oma gaasimaski. Minu kaheteistkümneaastane vend James tegi voodi märjaks, sai tuhvliga nähvaka ja jooksis minema, tagasi pommide juurde. Mina jäin maha. Emast ja vennast said nüüd koolivaheaegade maiuspalad. Praegu sellele mõeldes tunnen ma end paljaks riisutuna. Jäin ilma suurest hulgast soojusest. Ema oli soojuse peale mihkel. Tal oli alati annet süngust hajutada – kasulik võime 1940ndate Glasgow’s, mis ilmselt kütkestas onu Arthurit, kes oli küll vaimukas, kuid tal oli ka tumedam pool. Ta tavatses end lõbustada minu tädidega – nende vend John oli ta parim sõber –, kuid nendel oli kõigil juba teinepool olemas, nii et kui ema lahutas, tuli onu Arthur kosja.

Ema oli hakanud tööle naisteriiete poes nimega Penelope, mis paiknes Craigi teetubade vastas ja otse Beresfordi hotelli kõrval Sauchiehalli tänaval. Siin tegi ta, endal väga nett kostüüm seljas, tohutus kaustikus kauni käekirjaga raamatupidamistööd.

Laupäeviti serveeris ta enne poe kinnipanekut kõigile tagatoas maitsvaid pärmitaignast saiakesi. Mulle meeldis poe tagatuba, kus ema võttis talongide eest saadud riietelt silte maha ja asendas need kuskilt hantitud firmasiltidega. Aeg-ajalt, kui tal õnnestus saada hea lihatükk, kuumutas ta seda ühe auguga gaasipliidil täistulel, mähkis selle fooliumi, salvräti ja pruuni pakkepaberi kihtidesse ning saatis postiga kellelegi, keda ta parajasti selle vääriliseks pidas.

Arthur ja ema abiellusid, kui ma olin kolmeteistkümneaastane ja õppisin Bristolis internaatkoolis. Nad

olid väga õnnelikud. Ema oli avastanud, et mehed võivad olla naljakad. Millal tahes mul ka õnnestus koju helistada, ei pommitatud neid kunagi. Selle asemel möllasid nad „vene“ pingpongi mängida.

Üks pomm tõi naabertrepikojas kõik laed maha säherduse mürtsuga, et viirpapagoi Joe lendas korstnasse ega tulnudki sealt enam alla.

Mis ka ei juhtunud, ema sõitis veerandivaheaegadeks alati Bristolisse, peas Penelope'ist laenatud piinlikkustekitav kübar. Kui taevas oli kas või nii suur sinine lapike, et sellest piisanuks kassile riiete õmblemiseks, tõi ta kuuldavale läbilõikavaid hüüdeid „pip-pip“ ning puhkes tänaval laulma. Veel jootis ta mu põhjalikult purju kodusiidriga, mida tema pidas ohutuks.

Tema ja onu Arthur kolisid oma korterist ära, et hoolitseda vanaema eest tädi Lena hiiglaslikus majas, kus nad kasvasid kõögivilju ja igatsesid omaenda aiaaia järele. Igal vaheajal sõitsime pikki maid ringi, et leida maalt nende unelmate maja. Me ei leidnud seda kunagi. Mitte enne seda, kui ma läksin mehele ja sain lapse.

Ma kohtusin oma abikaasaga Londoni Old Vici lavastuses, kui me „Romeos ja Julias“ „peal käisime“. Mina olin üks Montecchidest. Tema oli üks Capulettidest. Me ei rääkinud kuigi palju. Ent hiljem veetsime kõik väga toredalt aega ühel esimestest Edinburghi festivalidest ning ühinesime teatritrupiga, mis tuuritas mööda West Countryt bussiga, kus olid hoiul meie rekvisiidid ja kostüümid; lõpetasime Bristolis Old Vici „Suveöö unenäoga“, kui me teineteisele abieluettepaneku tegime. Mina olin Titania. Tema oli Puck.

Abiellusime ühel matinee päeval. Tol hommikul sööstis ema mu magamistuppa, peas kübar, mis nägi välja nagu krüsanteem. „Kui sa ei taha seda teha, kallis,“ teatas ta, „siis peame lihtsalt vahva peo maha. Kõik on hästi.“ Mulle tundus, et see selgitas tema nukraid pulmapilte. Keegi ei olnud talle pagemisteed pakkunud.

Oli maikuu. Päike paistis. Onu Arthur andis mu üle ja ema saatis vikaarile õhusuudlusi. Siis sõitis igat masti tädidest koosnev pere Prantsusmaale ning meie läksime etendust andma.

Huvitav, mismoodi see küll välja kukkus.

Leidsime Londonis korteri, kus vannivesi tuli mööda voolikut köögi kraanikausist. Olime õnnelikud ja meil oli mõningal määral tööd. Minu vastne abikaasa võttis vastu töö Sadler's Wellsi päevase lavamehena.

Kahe aasta pärast sündis meie tütar Emma. Oli aprill. Paras aeg, otse enne pühi. Saime emalt telefonikõne. „Ma üürisin Clyde'i ääres maja,“ kuulutas ta nagu mõni Edwardi-aegne matroon. „Tahan, et beebi alustaks oma elu hea värske õhu käes.“

Ilm oli jube. Meri ja taevas sulasid kokku lahingu-laeva karva halliks, pekstes vett vastu aknaid, ja meie majaperenaine oli alkohoolik, kes peitis meie tšekid ära ja keda politsei pidevalt külastas. Sõitsime oma plekk-purgisuuruse autoga mööda lillakat teepaela, mis viis meid Ardentinny külla, ja küsisime igalt hommiku-söögiga toa üürileandjalt, kas neil oleks meile ruumi. Oli küll, aga need olid liiga kallid. Siis pöördus tuul ja ilm läks imeliseks. Peatusime külas Nurmenuku teetubades, et jäätist osta, ja ma istusin imikuga sadamasillale, ujutades jalgu järvevees ja limpsides šokolaadijätist.

Abikaasa uitas mööda külatanumat telefoniputka otsingul ja ütles, et proua Moffat oli teetoas talle öelnud, et lähedal asuvas majakeses on tube üürile anda. Olin vaevu jäätisega valmis saanud, kui ta tavatu kiirusega teed mööda tagasi müdistas. „Käes,“ teatas ta. „Viis naela kahe nädala eest. Mine vaata. Anna Em minu kätte.“ Kui ma minema hakkasin, hüüdis ta: „See ei ole see kõige kenam majake. Hoopis naabermaja.“

Noh – kõige kenam majake oli tühi.

Kõige kenam majake oli müüa.

Kõige kenam majake oli täpipealt see, mida ema ja onu Arthur olid üle kümne aasta otsinud.

Jagasime oma tagavarad pooleks ja ostsime maja ära.

Majakesel on juba olnud üheksa elu. Ema ja onu Arthur kasvasid sellest välja ning kolisid ühte vanasse mõisamajja kaldateel paraja jalutuskäigu kaugusel, kus nad rajasid oma köögiviljapeenra ja ilma luuviljadeta puuviljaaia.

Kaheksakümnendatel hakkas see neile üle jõu käima. Äkki peaks majakesse tagasi kolima?

Ema oli elevil.
Onu Arthur oli masenduses.

Kolimisest ei olnud vististi abi. Asjade kokku tõmbamise ja majakeses elamise mõtet oli mu iga külaskäigu ajal aasta-aastalt vaetud, heaks kiidetud ja kõrvale lükatud. Külalistetoast sai kolikamber. „Koli“ moodustasid vanad madratsid, igivana televiisor, kulunud voodiriided ja padjad, vanad kastrulid ja röster, grammofon, aiatööriistad, kaks õngeritva ja üks kaloss.

Ema enesekindlus sai tasapisi mõlgitud, kui ta muudkui trepist alla kukkus, ühes käes kohvitass ja teises